Manvydas Vitkūnas

Žvalgomieji tyrimai Tilto gatvėje 27, 29

2010 m. lapkričio mėnesį atlikti archeologiniai žvalgomieji tyrimai Vilniaus senamiesčio su priemiesčiais teritorijoje (UK 25504), sklype Tilto g. 27, 29.

Pirminis žvalgomųjų tyrimų tikslas – užfiksuoti ir įvertinti atidengtų kultūrinio sluoksnio horizontų stratigrafiją, jų susiformavimo aplinkybes ir chronologiją, nustatyti kultūrinio sluoksnio vertę ir chronologiją bei pateikti paveldosaugines išvadas dėl tolesnių tyrimų.

Tyrinėjimai Tilto gatvės ŠV gale vykdyti 1992 m. (T. Poška; žr. *LIIR,* f. 1, b. 1951) ir 1999 m. (S. Sarcevičius; žr. *ATL 1998 ir 1999 metais,* V., 2000, p. 464–465). 1999 m. ištirtas 20 m² plotas, fiksuotas 2,5–2,8 m storio XVI a. pabaigos – XX a. kultūrinis sluoksnis. Tyrimų metu rastas XVII a. monetų lobis.

2010 m. Tilto g. 27 ir 29 sklypo P ir R dalyje ištirti 5 šurfai (keturi 2x2 m dydžio, pastato Tilto g. 27 aplinkoje, ir vienas 1,5 x 2 m dydžio, greta pastato Tilto g. 29). Bendras tirto ploto dydis – 19 m².

Šurfo 1 viršutinėje dalyje nuardytas betoninių plytelių grindinys. Iškart po juo atsidengė 20–25 cm storio supiltinis smėlio sluoksnis. Jame aptiktas atsitiktinis (atvežtas su smėliu) žmogaus kaukolės fragmentas. Giliau, iki 1,1–1,4 m gylio buvo šviesiai pilko bei tamsiai pilko priesmėlio sluoksnis su XIX–XX a. buitinės keramikos šukėmis, pavieniais gyvulių kaulais, smulkiais plytgaliukais, kalkių skiedinio fragmentais. Šiame sluoksnyje aptikti individualūs radiniai – 2 XIX–XX a. pradžios rusiškos švininės plombos (1 pav.), 2 geležinės

1 pav. Švininės plombos (šurfas 1). M. Vitkūno nuotr.
Fig. 1. A lead seal (test pit 1). 0 1 cm

2 pav. Plokštinio koklio fragmentas (šurfas 1). M. Vitkūno nuotr. 0 5 cm
Fig. 2. A fragment of a panel stove tile (Blattkachel) (test pit 1).

vinys, geležinis strypas, XIX–XX a. porcelianinių indų šukių. Pavienis ankstyvesnis radinys – XVI a. pabaigos – XVII a. datuojamo plokštinio koklio fragmentas (2 pav.).

Šurfo R dalyje 30 cm gylyje (iškart po supiltinio smėlio sluoksniu) atsidengė perkasimas – tamsiai pilkos žemės su gausiomis smulkiomis raudono molio plytų duženomis sluoksnis. Šioje vietoje būta perkasimo šalimais tiesiant komunikacijų tinklus. Šiame sluoksnyje taip pat rasta plokštinių koklių fragmentų (ankstyviausi XVI a. pabaigos), neaiškios paskirties indo iš kalkinio fajanso dalis (XIX a.), kiniško (?) porceliano lėkštės dalis (XIX–XX a. pradžia).

1,4 m gylyje visame šurfo plote atsidengė nepermaišytas juosvo priesmėlio sluoksnis. Jame rastas nedidelio šulinio (?) medinio ren-

tinio fragmentas ir į buvusio šulinio dugną įmestas masyvus akmuo. Spėjamas šulinys suardytas šalia kasant trasą komunikacijoms. 1,5–1,6 m gylyje aptiktas iki 1 m melsvo šlyno sluoksnis, po kuriuo buvo įžemis – gelsvas smėlis. Šurfe 1 nesuardyto kultūrinio sluoksnio horizontų, datuojamų ankstyvesniu nei XIX a. laikotarpiu, nerasta.

Šurfe 2 iškart po velėna atsidengė iki 20–25 cm storio pilko priesmėlio su žvyru sluoksnis. Giliau – 15 cm storio supiltinis gelsvo smėlio sluoksnis. Po juo visame šurfe iki pat jo dugno aptiktas permaišytas tamsiai pilko priesmėlio sluoksnis su žvyru, kalkių skiedinio gabalėliais. Rastas XIX–XX a. pradžios stiklinio butelio dugnas, XVII a. II pusės bei XVIII a. pabaigos – XIX a. plokštinių bei karnizinių koklių fragmentų, XVI a. pabaigos – XVII a. puodynės viršutinė dalis. 1,5 m gylyje visame šurfo plote pasiektas derva (smala) dengtas gelžbetoninis kolektoriaus dangtis.

Šurfe 3 iškart po velėna atsidengė iki 20 cm storio juodo priesmėlio sluoksnis. Giliau buvo 15–20 cm storio gelsvo priesmėlio sluoksnis su gausiomis smulkiomis statybinėmis griuvenomis. Giliau atidengtas 25–30 cm storio tamsiai pilkos žemės sluoksnis su XX a. I pusės buitinės keramikos šukėmis, koklių fragmentais. Po juo atidengtas plonas, 2–3 cm, smėlio ir smulkaus žvyro sluoksnelis su kalkių skiedinio gabaliukais. Daugmaž 70 cm gylyje atidengtas pilko priesmėlio sluoksnis su XIX a. radiniais (moneta, siuvėjų antpirščiai (3 pav.), prekių plomba, buitinės keramikos fragmentai ir kt.). 1,1–1,3 m gylyje atidengtas apie 20 cm storio supiltinio smėlio sluoksnis, po kuriuo vėl prasidėjo pilko priesmėlio sluoksnis su daugiausia XIX a. datuojamais radiniais. Čia rastos XIX–XX a. buitinės keramikos bei stiklinių indų šukės, plokštinių koklių

3 pav. Siuvėjų antpirščiai iš (šurfas 3). M. Vitkūno nuotr.
Fig. 3. A thimble (test pit 3).

dalys (XIX a.), kelios XVII–XVIII a. datuojamos puodų šukės.

1,8–2 m gylyje fiksuotas smulkių statybinių griuvenų ir kalkių skiedinio sluoksnis, kuriame rasta XIX a. II pusės – XX a. pradžios čerpių duženų, buitinės keramikos šukių.

2,2–2,3 m gylyje aptiktas tamsiai pilkos žemės sluoksnis, pereinantis į juodos žemės sluoksnį su XVIII–XX a. radiniais. Gylyje nuo 2 iki 3,5 m rasta XVIII a. datuojamų puodų fragmentų, XIX a. datuojamas balto stiklo masės indelis, XIX–XX a. I pusės ąsočio dalis, XIX a. pabaigos – XX a. I pusės fajansinės lėkštutės su įvairių spalvų (aukso, raudonos, žalios, rudos) augaliniu ornamentu. 3 m gylyje rasta neornamentuota varinė saga nežymiai išgaubtu paviršiumi. Pasitaikė pavienių odinės avalynės fragmentų. 3,3 m gylyje atsidengtas apie 20 cm skersmens netašytas rąstelis. Įžemis (plonas šlyno sluoksnelis ir įžemio smėlis) pasiektas 3,5 m gylyje.

Šurfe 4 iškart po velėna atsidengė 10–15 cm storio juodo priesmėlio sluoksnis. Giliau, iki 1,5 m gylio buvo šviesiai pilko priesmėlio sluoksnis su gausiomis smulkiomis statybinėmis griuvenomis. Šurfo Š dalyje atidengtas ištisinis pilkšvo priesmėlio sluoksnis, kuriame aptikta suverstų gelžbetonio luitų ir akmenų, pavienių XX a. I pusės keramikos fragmentų. 75–80 cm gylyje rasti 2 žalvariniai siuvėjų antpirščiai.

1,6–1,8 m gylyje atidengtas daugmaž 0,9–

1,2 m storio tamsiai pilko priesmėlio sluoksnis su daugiausia XIX a. datuojamais radiniais (pasitaikė ir kelios XVIII a. keramikos šukės) bei didele statybinių griuvenų koncentracija šurfo PR dalyje. 2,1 m gylyje rasta varinė moneta – 1854 m. Rusijos imperijos „denežka“. 2,4–2,6 m gylyje buvo smėlio su žvyru sluoksnis be radinių. 2,8 m gylyje pasiektas įžemis (plonas šlyno sluoksnelis ir įžemio smėlis).

Šurfe 5 iškart po velėna atidengtas 10–15 cm storio permaišyto pilko priesmėlio sluoksnis, kuris šurfo Š dalyje ėjo iki pat įžemio. 40 cm gylyje rasta žalvarinė saga išgaubtu paviršiumi su Rusijos imperijos ereliu. Čia taip pat rasta XIX–XX a. keramikos šukių. 1,3 m gylyje atidengtas netvarkingai sudėtas 10–40 cm skersmens akmenų sluoksnis. Atrodo, tai prastai suklotas kiemo grindinys, datuotinas XIX a. viduriu – II puse. Giliau taip pat buvo dalinai permaišytas juosvo priesmėlio sluoksnis su XVI–XVII a. dubeninio koklio fragmentu, XVIII a. plokštinio koklio fragmentu ir XVI–XIX a. keramikos šukėmis. 1,7 m gylyje pasiektas įžemis – gelsvas smėlis. XX a. datuojamų radinių po grindiniu nerasta.

Sklype Tilto g. 27 nėra fiksuota ankstyvesnio nei XIX a. kultūrinio sluoksnio. Čia aptikti kai kurie ankstyvesni (XVI a. pabaigos – XVIII a.) radiniai yra atsitiktiniai, permaišyti su XIX–XX a. radiniais. Storas, iki 3,5 m kultūrinis sluoksnis, susiformavo XIX–XX a. I pusėje, sklype vykdant didelės apimties niveliacinius darbus. Panašu, jog atvežtinėmis žemėmis ir buitinėmis šiukšlėmis buvo užpilama sklype buvusi loma.

Prie pastato Tilto g. 29, šurfe 5 pastebima, jog po XIX a. viduryje – II pusėje suklotu grindinėliu, fiksuotu 1,3 m gylyje, aptikta XVI–XIX a. radinių, tačiau visiškai nerasta XX a. radinių.

Radiniai perduoti į LNM.

The field evaluation at Tilto Street 27, 29

In 2010, an evaluation (five test pits, a total of 19.0 m^2) was conducted on the plot at Tilto St. 27, 29. No cultural layer earlier than the 19th century was recorded at Tilto St. 27. The earlier (late 16th–18th-century) finds discovered there (Fig. 2) are chance finds mixed with 19th–20th-century finds (Figs. 1, 3). The cultural layer, up to 3.5 m thick, was formed in the 19th – first half of the 20th century during large-scale levelling work. It appears that a depression that existed on the plot was filled with soil and household rubbish brought in from elsewhere. In test pit 5 near the building at Tilto St. 29, it was noticed that 16th–19th-century finds were discovered under paving laid in the mid – second half of the 19th century and recorded at a depth of 1.3 m, but no 20th-century finds were discovered at all.

Ingrida Vosyliūtė

Žvalgomieji tyrimai Vilniaus senamiestyje

2010 m. Vilniaus senamiesčio su priemiesčiais teritorijoje (UK 25504), sklypuose Labdarių g. 6, Paupio g. 27, 29, Rūdninkų g. 13, Rūdninkų g. 16, Subačiaus g. 8, Užupio g. 2, 4, 6, 8, Vokiečių g. 18 vykdyti archeologiniai žvalgomieji tyrimai.

Labdarių g. 6 ištirtas 4 m^2 dydžio šurfas. Jame fiksuotas 1,6–2,3 m storio kultūrinis sluoksnis, sudarytas iš 2 horizontų (1 pav.). Viršutinis (iki 2,3 m gylio šurfo ŠR dalyje ir iki 1,1 m gylio likusioje šurfo dalyje) horizontas datuotas XX a. Tai technogeninio pobūdžio sluoksnis, siejamas su įvairios paskirties ko-